

Seat no:

Time: 01 hr

Max. Marks. 30

- Note: 1) **Attempt ANY TWO questions out of THREE:**
खालील तीनपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:
- 2) Figures to the right indicate full marks.
 उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.
- 3) Do not write anything except seat no. on the question paper.
 प्रश्नपत्रिकेवर सीट नंबर शिवाय काहीही लिहू नये.

- Q.1 A) What skills are essential for critically analysing philosophical works? [15]
 तात्त्विक कार्याचे समालोचन करण्यासाठी आवश्यक कौशल्ये कोणती आहेत?

OR

- B) How can historical and cultural contexts influence the interpretation of philosophical texts?
 ऐतिहासिक आणि सांस्कृतिक संदर्भ तात्त्विक ग्रंथांच्या व्याख्येमध्ये कसे परिणाम करतात?
- Q.2 A) In what ways can reading philosophical texts influence one's quality of life? [15]
 तात्त्विक ग्रंथ वाचन केल्यास व्यक्तीच्या जीवनाची गुणवत्ता कशी प्रभावित होऊ शकते?

OR

- B) How does contemporary philosophical discourse differ from classical philosophical arguments?
 समकालीन तात्त्विक चर्चा पारंपारिक तात्त्विक वादांपासून कशी भिन्न आहे?

(P.T.O)

Q.3

Attempt ANY THREE questions from the following:

[15]

खालीलपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा:

- A) How can engaging with philosophical ideas lead to personal or societal change?
 तात्त्विक विचारांशी संवाद साधल्यास वैयक्तिक किंवा सामाजिक बदल कसा होऊ शकतो?
- B) What are the criteria for selecting philosophical books for academic reading?
 तात्त्विक वाचनासाठी पुस्तक निवडण्याचे निकष कोणते आहेत?
- C) What are some contemporary issues that philosophy addresses today?
 आज तत्त्वज्ञानाने कोणती समकालीन समस्या हाताळली आहे?
- D) What methods can be used to engage effectively with philosophical texts?
 तात्त्विक ग्रंथांशी प्रभावीपणे संवाद साधण्यासाठी कोणती पद्धती वापरली जाऊ शकते?

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

Seat no:

Time: 01 hr

Max. Marks. 30

- Note: 1) **Attempt ANY TWO questions out of THREE:**
खालील तीनपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:
- 2) Figures to the right indicate full marks.
 उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.
- 3) Do not write anything except seat no. on the question paper.
 प्रश्नपत्रिकेवर सीट नंबर शिवाय काहीही लिहू नये.

- Q.1 A) What skills are essential for critically analysing philosophical works? [15]
 तात्त्विक कार्याचे समालोचन करण्यासाठी आवश्यक कौशल्ये कोणती आहेत?

OR

- B) How can historical and cultural contexts influence the interpretation of philosophical texts?
 ऐतिहासिक आणि सांस्कृतिक संदर्भ तात्त्विक ग्रंथांच्या व्याख्येमध्ये कसे परिणाम करतात?

- Q.2 A) In what ways can reading philosophical texts influence one's quality of life? [15]
 तात्त्विक ग्रंथ वाचन केल्यास व्यक्तीच्या जीवनाची गुणवत्ता कशी प्रभावित होऊ शकते?

OR

- B) How does contemporary philosophical discourse differ from classical philosophical arguments?
 समकालीन तात्त्विक चर्चा पारंपारिक तात्त्विक वादांपासून कशी भिन्न आहे?

(P.T.O)

Q.3

Attempt ANY THREE questions from the following:

[15]

खालीलपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा:

- A) How can engaging with philosophical ideas lead to personal or societal change?
 तात्त्विक विचारांशी संवाद साधल्यास वैयक्तिक किंवा सामाजिक बदल कसा होऊ शकतो?
- B) What are the criteria for selecting philosophical books for academic reading?
 तात्त्विक वाचनासाठी पुस्तक निवडण्याचे निकष कोणते आहेत?
- C) What are some contemporary issues that philosophy addresses today?
 आज तत्त्वज्ञानाने कोणती समकालीन समस्या हाताळली आहे?
- D) What methods can be used to engage effectively with philosophical texts?
 तात्त्विक ग्रंथांशी प्रभावीपणे संवाद साधण्यासाठी कोणती पद्धती वापरली जाऊ शकते?

७३७०८७७२

FYBA-I-REG-NEP-NOV-2024-Ancient India: From Earliest Times to 6th Century BCE

Seat no:

Time: 02 hrs

Max. Marks. 60

- Note: 1) **ALL** questions are **COMPULSORY**.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Do not write anything except seat no. on the question paper.

Q.1 Fill in the Blanks [12]

- A) _____ is the oldest Veda.
B) _____ is the study of inscription.
C) _____ had the Great Bath.
D) In the region of _____ the early Aryans settled.
E) _____ devised the earliest Plastic Surgery techniques.
F) _____ was the birthplace of Gautam Buddha.
H) _____ is the author of Artha Shastra
I) _____ sources are inform of Pitakas (Baskets)
J) _____ is the scientific study of the ancient Indian history.
K) Numismatics is the study of _____.
L) _____ Ashrama where the Aryans proceeded to spend life in the forest.
M) _____ was worshipped during the Indus period as Prakriti (nature).

Q.2 Attempt ANY ONE out of the following: [12]

- A) Give a detailed note on any two archaeological sources.
B) Explain the non-religious sources.

(P.T.O)

FYBA-I-REG-NEP-NOV-2024-Ancient India: From Earliest Times to 6th Century BCE

Q.3 Attempt ANY ONE out of the following: [12]

- A) Narrate the religious beliefs and practices of the Indus People.
B) Describe the town planning of the Harappans and Mohan jo Daro Settlements.

Q.4 Write Short Notes on the following (ANY THREE) [12]

- A) Sabha and Samiti.
B) Aryan Kingship Theory.
C) Marriage Rituals of the Aryans.
D) The Aryan Gods.
E) Any two Ashramas.

Q.5 Write Short Notes on the following (ANY THREE) [12]

- A) Vardhman Mahavira.
B) Gautam Buddha.
C) The Four Noble Truths and Eightfold Path of Buddhism.
D) Charka.
E) Sushruta.

ଓଡ଼ିଆ

FYBA-I-REG-NEP-NOV-2024-Ancient India: From Earliest Times to 6th Century BCE

Seat no:

Time: 02 hrs

Max. Marks. 60

- Note: 1) **ALL** questions are **COMPULSORY**.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Do not write anything except seat no. on the question paper.

Q.1 Fill in the Blanks [12]

- A) _____ is the oldest Veda.
B) _____ is the study of inscription.
C) _____ had the Great Bath.
D) In the region of _____ the early Aryans settled.
E) _____ devised the earliest Plastic Surgery techniques.
F) _____ was the birthplace of Gautam Buddha.
H) _____ is the author of Artha Shastra
I) _____ sources are inform of Pitakas (Baskets)
J) _____ is the scientific study of the ancient Indian history.
K) Numismatics is the study of _____.
L) _____ Ashrama where the Aryans proceeded to spend life in the forest.
M) _____ was worshipped during the Indus period as Prakriti (nature).

Q.2 Attempt ANY ONE out of the following: [12]

- A) Give a detailed note on any two archaeological sources.
B) Explain the non-religious sources.

(P.T.O)

FYBA-I-REG-NEP-NOV-2024-Ancient India: From Earliest Times to 6th Century BCE

Q.3 Attempt ANY ONE out of the following: [12]

- A) Narrate the religious beliefs and practices of the Indus People.
B) Describe the town planning of the Harappans and Mohan jo Daro Settlements.

Q.4 Write Short Notes on the following (ANY THREE) [12]

- A) Sabha and Samiti.
B) Aryan Kingship Theory.
C) Marriage Rituals of the Aryans.
D) The Aryan Gods.
E) Any two Ashramas.

Q.5 Write Short Notes on the following (ANY THREE) [12]

- A) Vardhman Mahavira.
B) Gautam Buddha.
C) The Four Noble Truths and Eightfold Path of Buddhism.
D) Charka.
E) Sushruta.

ଓଡ଼ିଆ

Seat no:

Note: 1) Figures to the right indicate full marks.

उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.

2) Do not write anything except seat no. on the question paper.

प्रश्नपत्रिकेवर सीट नंबर शिवाय काहीही लिहू नये.

Time: 01 hr

Max. Marks. 30

Attempt ANY TWO questions out of THREE.**खालील तीनपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:**

Q.1 a) How do Yama and Niyama relate to Yoga practice? [15]
यम आणि नियम योगाच्या सरावाशी कसे संबंधित आहेत?

OR

b) What are the five Yamas in Yoga?
योगातील पाच यम कोणते आहेत?

Q.2 a) How do Asanas contribute to physical health? [15]
आसने शारीरिक आरोग्यास कसे योगदान देतात?

OR

b) What are the different types of Asanas in Yoga?
योगातील विविध प्रकारची आसने कोणती आहेत?

Q.3 **Attempt ANY THREE questions from the following:** [15]

खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:

- a) How do cultural backgrounds influence the understanding of Yama and Niyama?
सांस्कृतिक पार्श्वभूमी यम आणि नियम समजण्यावर कसा प्रभाव टाकते?
- b) What resources can one use to learn more about Yoga philosophy?
योग तत्त्वज्ञानाबद्दल अधिक माहिती मिळवण्यासाठी कोणते संसाधने वापरता येतील?

(P.T.O)

c) How can technology aid in the practice of Yoga?

तंत्रज्ञान योगाच्या सरावात कसे मदत करू शकते?

d) What is the relationship between Yoga philosophy and modern psychology?

योग तत्त्वज्ञान आणि आधुनिक मनोविज्ञान यांच्यातील संबंध काय आहे?

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

Seat no:

Note: 1) Figures to the right indicate full marks.

उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.

2) Do not write anything except seat no. on the question paper.

प्रश्नपत्रिकेवर सीट नंबर शिवाय काहीही लिहू नये.

Time: 01 hr

Max. Marks. 30

Attempt ANY TWO questions out of THREE.**खालील तीनपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:**

Q.1 a) How do Yama and Niyama relate to Yoga practice? [15]
यम आणि नियम योगाच्या सरावाशी कसे संबंधित आहेत?

OR

b) What are the five Yamas in Yoga?
योगातील पाच यम कोणते आहेत?

Q.2 a) How do Asanas contribute to physical health? [15]
आसने शारीरिक आरोग्यास कसे योगदान देतात?

OR

b) What are the different types of Asanas in Yoga?
योगातील विविध प्रकारची आसने कोणती आहेत?

Q.3 **Attempt ANY THREE questions from the following:** [15]

खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:

- a) How do cultural backgrounds influence the understanding of Yama and Niyama?
सांस्कृतिक पार्श्वभूमी यम आणि नियम समजण्यावर कसा प्रभाव टाकते?
- b) What resources can one use to learn more about Yoga philosophy?
योग तत्त्वज्ञानाबद्दल अधिक माहिती मिळवण्यासाठी कोणते संसाधने वापरता येतील?

(P.T.O)

c) How can technology aid in the practice of Yoga?

तंत्रज्ञान योगाच्या सरावात कसे मदत करू शकते?

d) What is the relationship between Yoga philosophy and modern psychology?

योग तत्त्वज्ञान आणि आधुनिक मनोविज्ञान यांच्यातील संबंध काय आहे?

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

Seat no:

Time: 01 hr

Max. Marks. 30

- Note: 1) **ALL** questions are **COMPULSORY**.
 सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) Figures to the right indicate full marks.
 उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.
 3) Do not write anything except seat no. on the question paper.
 प्रश्नपत्रिकेवर सीट नंबर शिवाय काहीही लिहू नये.
 4) Draw neat and clear diagram wherever necessary
 आवश्यक तेथे व्यवस्थित आणि स्पष्ट आकृती काढा

Q.1 **Attempt ANY ONE of the following:** [10]

खालीलपैकी कोणतेही एक प्रश्न सोडवा:

- A) Explain different types of cropping pattern in India.
 भारतातील पीक पद्धतीचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
- B) What are the causes of low agricultural productivity in India?
 भारतातील कमी कृषी उत्पादकतेची कारणे कोणती?

Q.2 **Attempt ANY ONE of the following:** [10]

खालीलपैकी कोणतेही एक प्रश्न सोडवा:

- A) Explain the Pradhan Mantri Fasal Bima Yojana (PMFBY).
 प्रधानमंत्री पीक विमा योजना स्पष्ट करा.
- B) Discuss the PM- KISAN 2019 Scheme.
 प्रधानमंत्री किसान २०१९ योजनेची चर्चा करा.

Q.3 **Write Short Notes on: (Any TWO)**

[10]

टीपा लिहा (कोणत्याही दोन)

- A) Co-operative farming
 सहकारी शेती
- B) Subsistence agriculture
 निर्वाह शेती
- C) MGNREGA scheme
 महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजना
- D) NABARD
 नाबार्ड

७३४०•४०८३

Seat no:

Time: 01 hr

Max. Marks. 30

- Note: 1) **ALL** questions are **COMPULSORY**.
 सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) Figures to the right indicate full marks.
 उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.
 3) Do not write anything except seat no. on the question paper.
 प्रश्नपत्रिकेवर सीट नंबर शिवाय काहीही लिहू नये.
 4) Draw neat and clear diagram wherever necessary
 आवश्यक तेथे व्यवस्थित आणि स्पष्ट आकृती काढा

Q.1 Attempt ANY ONE of the following: [10]

खालीलपैकी कोणतेही एक प्रश्न सोडवा:

- A) Explain different types of cropping pattern in India.
 भारतातील पीक पद्धतीचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
- B) What are the causes of low agricultural productivity in India?
 भारतातील कमी कृषी उत्पादकतेची कारणे कोणती?

Q.2 Attempt ANY ONE of the following: [10]

खालीलपैकी कोणतेही एक प्रश्न सोडवा:

- A) Explain the Pradhan Mantri Fasal Bima Yojana (PMFBY).
 प्रधानमंत्री पीक विमा योजना स्पष्ट करा.
- B) Discuss the PM- KISAN 2019 Scheme.
 प्रधानमंत्री किसान २०१९ योजनेची चर्चा करा.

Q.3 Write Short Notes on: (Any TWO)

[10]

टीपा लिहा (कोणत्याही दोन)

- A) Co-operative farming
 सहकारी शेती
- B) Subsistence agriculture
 निर्वाह शेती
- C) MGNREGA scheme
 महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजना
- D) NABARD
 नाबार्ड

७३४०•४०८३

Seat no:

Time: 01 hr

Max. Marks. 30

Note: 1) Attempt **ANY TWO** questions.

कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

2) Figures to the right indicate full marks.

उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.

3) Do not write anything except seat no. on the question paper.

प्रश्नपत्रिकेवर सीट नंबर शिवाय काहीही लिहू नये.

Q.1 Are poor communities more vulnerable to disasters? Explain the [15]
relevance of using sociology to understand climate change and sustainability.

गरीब समुदाय आपत्तीच्या वेळी अधिक असुरक्षित आहेत का? हवामान बदल आणि टिकाऊपणा समजून घेण्यासाठी समाजशास्त्र वापरण्याची प्रासंगिकता स्पष्ट करा.

Q.2 Write a detailed note on the July 2005 floods in Mumbai with [15]
special reference to the experience of slum dwellers.

झोपडपट्टीवासीयांच्या अनुभवाचा विशेष संदर्भ घेऊन मुंबईतील जुलै २००५ च्या पुरावर तपशीलवार नोंद लिहा.

Q.3 **Write short notes: (ANY TWO)****टीप लिहा: (कोणत्याही दोन)**

A) Environmental Justice [7.5]

पर्यावरण विषयक न्याय

B) Risk Society [7.5]

जोखीम समाज

C) Bhopal Gas Tragedy [7.5]

भोपाळ गॅस दुर्घटना

D) Chipko Andolan [7.5]

चिपको आंदोलन

०३१०•२०२३

Seat no:

Time: 01 hr

Max. Marks. 30

Note: 1) Attempt **ANY TWO** questions.

कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

2) Figures to the right indicate full marks.

उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.

3) Do not write anything except seat no. on the question paper.

प्रश्नपत्रिकेवर सीट नंबर शिवाय काहीही लिहू नये.

Q.1 Are poor communities more vulnerable to disasters? Explain the [15]
relevance of using sociology to understand climate change and sustainability.

गरीब समुदाय आपत्तीच्या वेळी अधिक असुरक्षित आहेत का? हवामान बदल आणि टिकाऊपणा समजून घेण्यासाठी समाजशास्त्र वापरण्याची प्रासंगिकता स्पष्ट करा.

Q.2 Write a detailed note on the July 2005 floods in Mumbai with [15]
special reference to the experience of slum dwellers.

झोपडपट्टीवासीयांच्या अनुभवाचा विशेष संदर्भ घेऊन मुंबईतील जुलै २००५ च्या पुरावर तपशीलवार नोंद लिहा.

Q.3 **Write short notes: (ANY TWO)****टीप लिहा: (कोणत्याही दोन)**

A) Environmental Justice [7.5]

पर्यावरण विषयक न्याय

B) Risk Society [7.5]

जोखीम समाज

C) Bhopal Gas Tragedy [7.5]

भोपाळ गॅस दुर्घटना

D) Chipko Andolan [7.5]

चिपको आंदोलन

०३१०•२०२३

Seat no:

Time: 01 hr

Max. Marks. 30

- Note: 1) **ALL** questions are **COMPULSORY**.
 2) Figures to the right indicate full marks.
 3) Do not write anything except seat no. on the question paper.

Q.1 **Write short notes on ANY TWO of the following:** [10]

- Characteristics of verbal communication
- Indian English
- Characteristics of effective writing skills
- Advantages of good Listening

Q.2 **Read the passage given below and answer the question that follow:**

A group of twelve families, calling themselves the Leland Street Co- operative, now buy all their fruits and vegetables wholesale. Every family takes a turn at doing the shopping and usually two women do it together. Thus, each member family's turn comes about every six weeks. Orders are usually telephoned to the wholesalers by the week's buyers on Sunday night. Then on Monday at about 9 a.m. they drive ten miles to the wholesale stores to buy about £45 worth of produce. They then return home and divide the produce up into shares. A full share is £4 worth of produce. A member family may buy half a share, however, if another family is willing to take the other one half. The families in this co-operative buying scheme have discovered that it has several advantages. Not only do they pay far less for the food than if they bought it in a -supermarket, but what they buy is of a very high quality. They also eat a larger variety of produce than they did before. Both the women and their children find the shopping enjoyable and the children seem to be more willing to eat unfamiliar foods as a result. Furthermore, the children learn a great deal from helping their mothers.

- The first sentence in the passage reads: [01]
 "A group of twelve families.... Wholesale". In what kind of shops did they buy before?
- what is the minimum amount of produce each member family has to buy each week? on what does this minimum depend? [02]
- what is the chief economic benefit of co-operative buying? [01]
- List two other benefits of co-operative buying. [02]
- Use the correct form of the verb given in the brackets: [02]
  - A study has shown that Co-operative buying ____ a big change in the family budgets. (to make)
  - When they returned home the produce ____ ____ into shares (to divide)
- fill in the blanks with the suitable preposition: [02]
 The orders are given by the buyer _____ the week _____ Sunday night.

Q.3 **Attempt ANY ONE of the following questions:** [10]

- write an application in response to the following advertisement:
 "Wanted experienced computer programmer for a reputed company in South Mumbai. The applicant should be a graduate with atleast 2 years experience in programming. Apply with detailed Bio-Data, to Box No. P-143, The Times of India, Mumbai 400 001."
- There exists sanitation problem in your area. Draft a RTI petition to the Municipal Corporation inquiring into the cases for this problem.

ॐ•••ॐ

Seat no:	
----------	--

Time: 01 hr

Max. Marks. 30

- Note: 1) **ALL** questions are **COMPULSORY**.
 2) Figures to the right indicate full marks.
 3) Do not write anything except seat no. on the question paper.

Q.1 **Write short notes on ANY TWO of the following:** [10]

- a) Characteristics of verbal communication
- b) Indian English
- c) Characteristics of effective writing skills
- d) Advantages of good Listening

Q.2 **Read the passage given below and answer the question that follow:**

A group of twelve families, calling themselves the Leland Street Co- operative, now buy all their fruits and vegetables wholesale. Every family takes a turn at doing the shopping and usually two women do it together. Thus, each member family's turn comes about every six weeks. Orders are usually telephoned to the wholesalers by the week's buyers on Sunday night. Then on Monday at about 9 a.m. they drive ten miles to the wholesale stores to buy about £45 worth of produce. They then return home and divide the produce up into shares. A full share is £4 worth of produce. A member family may buy half a share, however, if another family is willing to take the other one half. The families in this co-operative buying scheme have discovered that it has several advantages. Not only do they pay far less for the food than if they bought it in a -supermarket, but what they buy is of a very high quality. They also eat a larger variety of produce than they did before. Both the women and their children find the shopping enjoyable and the children seem to be more willing to eat unfamiliar foods as a result. Furthermore, the children learn a great deal from helping their mothers.

- i) The first sentence in the passage reads: [01]
 "A group of twelve families.... Wholesale". In what kind of shops did they buy before?
- ii) what is the minimum amount of produce each member family has to buy each week? on what does this minimum depend? [02]
- iii) what is the chief economic benefit of co-operative buying? [01]
- iv) List two other benefits of co-operative buying. [02]
- v) Use the correct form of the verb given in the brackets: [02]
  - a) A study has shown that Co-operative buying ____ a big change in the family budgets. (to make)
  - b) When they returned home the produce ____ ____ into shares (to divide)
- vi) fill in the blanks with the suitable preposition: [02]
 The orders are given by the buyer _____ the week _____ Sunday night.

Q.3 **Attempt ANY ONE of the following questions:** [10]

- a) write an application in response to the following advertisement:
 "Wanted experienced computer programmer for a reputed company in South Mumbai. The applicant should be a graduate with atleast 2 years experience in programming. Apply with detailed Bio-Data, to Box No. P-143, The Times of India, Mumbai 400 001."
- b) There exists sanitation problem in your area. Draft a RTI petition to the Municipal Corporation inquiring into the cases for this problem.

ॐ•ॐ

FYBA-I-REG-NEP-NOV-2024- Democratic Awarness Through Legal Literacy

Seat no:	
----------	--

Time: 01 hr

Max. Marks. 30

- Note: 1) Attempt **ANY TWO** questions from the following.
खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
उजवी कडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात
- 3) Do not write anything except seat no. on the question paper.
प्रश्न पत्रिकेवर आसन क्रमांका व्यतिरिक्त दुसरे काही लिहू नये.

Q.1 A) Write a detail note on democratic awareness and its significance. [15]
लोकशाही विषयी जागरूकता आणि त्याचे महत्त्व यावर सविस्तर टिपण लिहा.

OR

B) What is law? Describe the different types of laws.
कायदा म्हणजे काय? विविध प्रकारच्या कायद्यांचे वर्णन करा.

Q.2 A) Explain the concept and significance of Public Interest Litigation. [15]
जनहित याचिकेची संकल्पना आणि महत्त्व स्पष्ट करा.

OR

B) Write a detail note on legal aid in India.
भारतातील कायदेशीर मदतीवर सविस्तर टिपण लिहा.

Q.3 **Write Short Notes (ANY THREE)** [15]
टिपा लिहा (कोणत्याही तीन)

- A) Lok Adalat लोकअदालत
B) FIR प्रथम माहिती अहवाल
C) Lok Ayukta लोकायुक्त
D) Special courts विशेष न्यायालये

०३१०•१०८२

FYBA-I-REG-NEP-NOV-2024- Democratic Awarness Through Legal Literacy

Seat no:	
----------	--

Time: 01 hr

Max. Marks. 30

- Note: 1) Attempt **ANY TWO** questions from the following.
खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
उजवी कडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात
- 3) Do not write anything except seat no. on the question paper.
प्रश्न पत्रिकेवर आसन क्रमांका व्यतिरिक्त दुसरे काही लिहू नये.

Q.1 A) Write a detail note on democratic awareness and its significance. [15]
लोकशाही विषयी जागरूकता आणि त्याचे महत्त्व यावर सविस्तर टिपण लिहा.

OR

B) What is law? Describe the different types of laws.
कायदा म्हणजे काय? विविध प्रकारच्या कायद्यांचे वर्णन करा.

Q.2 A) Explain the concept and significance of Public Interest Litigation. [15]
जनहित याचिकेची संकल्पना आणि महत्त्व स्पष्ट करा.

OR

B) Write a detail note on legal aid in India.
भारतातील कायदेशीर मदतीवर सविस्तर टिपण लिहा.

Q.3 **Write Short Notes (ANY THREE)** [15]
टिपा लिहा (कोणत्याही तीन)

- A) Lok Adalat लोकअदालत
B) FIR प्रथम माहिती अहवाल
C) Lok Ayukta लोकायुक्त
D) Special courts विशेष न्यायालये

०३१०•१०८२

FYBA-I-REG-NEP-NOV-2024- Democratic Awareness Through Legal Literacy

Seat no:	
----------	--

Time: 01 hr

Max. Marks. 30

- Note: 1) Attempt **ANY TWO** questions from the following.
खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
उजवी कडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात
- 3) Do not write anything except seat no. on the question paper.
प्रश्न पत्रिकेवर आसन क्रमांका व्यतिरिक्त दुसरे काही लिहू नये.

Q.1 A) Write a detail note on democratic awareness and its significance. [15]
लोकशाही विषयी जागरूकता आणि त्याचे महत्त्व यावर सविस्तर टिपण लिहा.

OR

B) What is law? Describe the different types of laws.
कायदा म्हणजे काय? विविध प्रकारच्या कायद्यांचे वर्णन करा.

Q.2 A) Explain the concept and significance of Public Interest Litigation. [15]
जनहित याचिकेची संकल्पना आणि महत्त्व स्पष्ट करा.

OR

B) Write a detail note on legal aid in India.
भारतातील कायदेशीर मदतीवर सविस्तर टिपण लिहा.

Q.3 Write Short Notes (ANY THREE) [15]
टिपा लिहा (कोणत्याही तीन)

- A) Lok Adalat लोकअदालत
B) FIR प्रथम माहिती अहवाल
C) Lok Ayukta लोकायुक्त
D) Special courts विशेष न्यायालये

०३१०•१०८२

FYBA-I-REG-NEP-NOV-2024- Democratic Awareness Through Legal Literacy

Seat no:	
----------	--

Time: 01 hr

Max. Marks. 30

- Note: 1) Attempt **ANY TWO** questions from the following.
खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
उजवी कडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात
- 3) Do not write anything except seat no. on the question paper.
प्रश्न पत्रिकेवर आसन क्रमांका व्यतिरिक्त दुसरे काही लिहू नये.

Q.1 A) Write a detail note on democratic awareness and its significance. [15]
लोकशाही विषयी जागरूकता आणि त्याचे महत्त्व यावर सविस्तर टिपण लिहा.

OR

B) What is law? Describe the different types of laws.
कायदा म्हणजे काय? विविध प्रकारच्या कायद्यांचे वर्णन करा.

Q.2 A) Explain the concept and significance of Public Interest Litigation. [15]
जनहित याचिकेची संकल्पना आणि महत्त्व स्पष्ट करा.

OR

B) Write a detail note on legal aid in India.
भारतातील कायदेशीर मदतीवर सविस्तर टिपण लिहा.

Q.3 Write Short Notes (ANY THREE) [15]
टिपा लिहा (कोणत्याही तीन)

- A) Lok Adalat लोकअदालत
B) FIR प्रथम माहिती अहवाल
C) Lok Ayukta लोकायुक्त
D) Special courts विशेष न्यायालये

०३१०•१०८२

Seat no:

Time: 01 hr

Max. Marks. 30

- Note: 1) **ALL** questions are **COMPULSORY**.
सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.
- 3) Simple calculator is allowed.
साधे गणकयंत्र वापरण्यास परवानगी आहे.
- 4) Do not write anything except seat no. on the question paper.
प्रश्नपत्रिकेवर सीट नंबर शिवाय काहीही लिहू नये.

Q.1 **Attempt ANY ONE question of the following:** [10]
खालीलपैकी कोणतेही एक प्रश्न सोडवा:

- A) Explain the various types of data.
सामुग्रीच्या विविध प्रकारांची चर्चा करा.
- B) i) Calculate mode from the following data:

Marks	0 - 5	5 - 10	10 - 15	15 - 20	20 - 25	25 - 30
No. of Students (f)	12	15	18	20	19	16

i) खालील दिलेल्या माहितीवरून बहुलक (Mode) काढा.

गुण	०-५	५-१०	१०-१५	१५-२०	२०-२५	२५-३०
विद्यार्थी संख्या (f)	१२	१५	१८	२०	१९	१६

ii) Calculate Median from the following data:

Weight (in kgs)	15	14	18	20	26	23	16
-----------------	----	----	----	----	----	----	----

ii) खालील दिलेल्या माहितीवरून मध्यमा (Median) काढा.

वजन (किलोग्रॅम)	१५	१४	१८	२०	२६	२३	१६
-----------------	----	----	----	----	----	----	----

Q.2 **Attempt ANY ONE question of the following:** [10]
खालीलपैकी कोणतेही एक प्रश्न सोडवा:

- A) Discuss in detail about the Ministry of Finance.
वित्त मंत्रालयाबाबत सविस्तर चर्चा करा.
- B) Explain in detail the Ministry of Corporate Affairs.
कॉर्पोरेट व्यवहार मंत्रालयाचे तपशीलवार वर्णन करा.

Q.3 **Write Short Notes on: (Any TWO)** [10]
टीपा लिहा (कोणत्याही दोन)

- A) Time series and Panel data
वेळ मालिका आणि पॅनेल डेटा
- B) Histogram
स्तंभालेख
- C) Data collection by the NSSO
NSSO द्वारे माहिती संकलन
- D) Functions of the Central Statistical Office
केंद्रीय सांख्यिकी कार्यालयाची कार्ये

३३००४०८२

Seat no:

Time: 01 hr

Max. Marks. 30

- Note: 1) **ALL** questions are **COMPULSORY**.
 सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) Figures to the right indicate full marks.
 उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.
 3) Simple calculator is allowed.
 साधे गणकयंत्र वापरण्यास परवानगी आहे.
 4) Do not write anything except seat no. on the question paper.
 प्रश्नपत्रिकेवर सीट नंबर शिवाय काहीही लिहू नये.

Q.1 **Attempt ANY ONE question of the following:** [10]
खालीलपैकी कोणतेही एक प्रश्न सोडवा:

- A) Explain the various types of data.
 सामुग्रीच्या विविध प्रकारांची चर्चा करा.
 B) i) Calculate mode from the following data:

Marks	0 - 5	5 - 10	10 - 15	15 - 20	20 - 25	25 - 30
No. of Students (f)	12	15	18	20	19	16

i) खालील दिलेल्या माहितीवरून बहुलक (Mode) काढा.

गुण	०-५	५-१०	१०-१५	१५-२०	२०-२५	२५-३०
विद्यार्थी संख्या (f)	१२	१५	१८	२०	१९	१६

ii) Calculate Median from the following data:

Weight (in kgs)	15	14	18	20	26	23	16
-----------------	----	----	----	----	----	----	----

ii) खालील दिलेल्या माहितीवरून मध्यमा (Median) काढा.

वजन (किलोग्रॅम)	१५	१४	१८	२०	२६	२३	१६
-----------------	----	----	----	----	----	----	----

Q.2 **Attempt ANY ONE question of the following:** [10]
खालीलपैकी कोणतेही एक प्रश्न सोडवा:

- A) Discuss in detail about the Ministry of Finance.
 वित्त मंत्रालयाबाबत सविस्तर चर्चा करा.
 B) Explain in detail the Ministry of Corporate Affairs.
 कॉर्पोरेट व्यवहार मंत्रालयाचे तपशीलवार वर्णन करा.

Q.3 **Write Short Notes on: (Any TWO)** [10]
टीपा लिहा (कोणत्याही दोन)

- A) Time series and Panel data
 वेळ मालिका आणि पॅनेल डेटा
 B) Histogram
 स्तंभालेख
 C) Data collection by the NSSO
 NSSO द्वारे माहिती संकलन
 D) Functions of the Central Statistical Office
 केंद्रीय सांख्यिकी कार्यालयाची कार्ये

३३००४०८२

Seat no:

Time: 01 hr

Max. Marks. 30

- Note: 1) Figures to the right indicate full marks.
उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.
- 2) Do not write anything except seat no. on the question paper.
प्रश्नपत्रिकेवर सीट नंबर शिवाय काहीही लिहू नये.

Q.1 **Answer the following question: (ANY THREE)**
खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. (कोणतेही तीन)

- 1) Describe salient features of Indian Constitution. [10]
भारतीय संविधानाच्या ठळक वैशिष्ट्यांचे वर्णन करा.
- 2) Write features of Public Interest Litigation. [10]
जनहित याचिकांचे वैशिष्ट्ये लिहा.
- 3) What are the Fundamental Rights? [10]
मूलभूत अधिकार काय आहेत?
- 4) **Write a short notes:**
टीपा लिहा:
  - a) Need for fundamental Duties [05]
मूलभूत कर्तव्यांची गरज
  - b) Functions of Judicial activism [05]
न्यायिक सक्रियतेची कार्ये

०३१०•१०२२

Seat no:

Time: 01 hr

Max. Marks. 30

- Note: 1) Figures to the right indicate full marks.
उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.
- 2) Do not write anything except seat no. on the question paper.
प्रश्नपत्रिकेवर सीट नंबर शिवाय काहीही लिहू नये.

Q.1 **Answer the following question: (ANY THREE)**
खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. (कोणतेही तीन)

- 1) Describe salient features of Indian Constitution. [10]
भारतीय संविधानाच्या ठळक वैशिष्ट्यांचे वर्णन करा.
- 2) Write features of Public Interest Litigation. [10]
जनहित याचिकांचे वैशिष्ट्ये लिहा.
- 3) What are the Fundamental Rights? [10]
मूलभूत अधिकार काय आहेत?
- 4) **Write a short notes:**
टीपा लिहा:
  - a) Need for fundamental Duties [05]
मूलभूत कर्तव्यांची गरज
  - b) Functions of Judicial activism [05]
न्यायिक सक्रियतेची कार्ये

०३१०•१०२२

Note: 1) **ALL** questions are **COMPULSORY**.

सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) Figures to the right indicate full marks.

उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.

3) Do not write anything except seat no. on the question paper.

प्रश्नपत्रिकेवर सीट नंबर शिवाय काहीही लिहू नये.

Q.1 **Write Short Note: (ANY TWO)**

[06]

खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर टीप लिहा:

- A) Gurukul education in the Indian Knowledge System
भारतीय ज्ञान प्रणालीतील गुरुकुल शिक्षण
- B) Pathshala education in the Indian Knowledge System
भारतीय ज्ञान प्रणालीतील पाठशाळा शिक्षण
- C) Macaulay's Education Policy
मॅकालेचे शिक्षण धोरण
- D) Feature of Indian Knowledge System
भारतीय ज्ञान प्रणालीची वैशिष्ट्ये
- E) Yoga
योग

Q.2 **Explain the Following Concept: (ANY THREE)**

[12]

खालील संकल्पना स्पष्ट करा: (कोणतेही तीन)

- A) What are the principles of Arthashastra?
अर्थशास्त्राचे तत्त्वज्ञान काय आहे?
- B) What is Ayurveda, and what are its branches?
आयुर्वेद काय आहे, आणि त्याच्या शाखा काय आहेत?
- C) Why is alchemy considered important?
अल्केमीचे महत्त्व का आहे?
- D) How does the art of governance function as an element of the knowledge system?
ज्ञान प्रणालीचा एक घटक म्हणून शासनाची कला कशी कार्य करते?
- E) What are the elements of disease management?
रोग व्यवस्थापनाचे घटक काय आहेत?

Q.3 **Explain the Following Concept in Detail: (ANY THREE)**

[12]

खालील संकल्पना तपशीलाने स्पष्ट करा: (कोणतेही तीन)

- A) What traditional sports and games were played in ancient India?
प्राचीन भारतात कोणत्या पारंपरिक खेळांचा खेळला जात होता?
- B) What are the career opportunities in banking sector?
बँकिंग क्षेत्रात करिअर संधी काय आहेत?
- C) How do aesthetics differ across various art forms?
कला रूपांमध्ये सौंदर्यशास्त्र कसे वेगवेगळे आहे?
- D) Explain the types of banks in India.
भारतात बँकांच्या प्रकारांचे स्पष्टीकरण करा.
- E) Explain India's counter terrorism strategies.
भारताच्या दहशतवादविरोधी धोरणांचे स्पष्टीकरण करा.

FYBA-I-REG-NEP-NOV-2024-Introduction to Competitive Examinations

Seat no:	
----------	--

Time: 01 hr

Max. Marks. 30

- Note: 1) **ALL** questions are **COMPULSORY**.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Do not write anything except seat no. on the question paper.

Q.1 **Attempt ANY ONE out of the following:** [10]

- A) Write a note on any one competitive examination.
B) Describe the nature, scope and type of the competitive exams

Q.2 **Attempt ANY ONE out of the following:** [10]

- A) Discuss the effective strategies to achieve the success in the competitive examination.
B) Explain the different syllabus preparation methods.

Q.3 **Write short notes: (Attempt ANY THREE)** [10]

- A) Exam Pattern of competitive exams
B) Syllabus of UPSC
C) Effective learning methods
D) Self-study plan
E) Time Management

ଓଡ଼ିଆ

FYBA-I-REG-NEP-NOV-2024-Introduction to Competitive Examinations

Seat no:	
----------	--

Time: 01 hr

Max. Marks. 30

- Note: 1) **ALL** questions are **COMPULSORY**.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Do not write anything except seat no. on the question paper.

Q.1 **Attempt ANY ONE out of the following:** [10]

- A) Write a note on any one competitive examination.
B) Describe the nature, scope and type of the competitive exams

Q.2 **Attempt ANY ONE out of the following:** [10]

- A) Discuss the effective strategies to achieve the success in the competitive examination.
B) Explain the different syllabus preparation methods.

Q.3 **Write short notes: (Attempt ANY THREE)** [10]

- A) Exam Pattern of competitive exams
B) Syllabus of UPSC
C) Effective learning methods
D) Self-study plan
E) Time Management

ଓଡ଼ିଆ

Seat no:

Time: 01 hr

Max. Marks. 30

- Note: 1) **ALL** questions are **COMPULSORY**.
 2) Figures to the right indicate full marks.
 3) Do not write anything except seat no. on the question paper.

Q.1 **Attempt ANY ONE out of the following:** [10]

- A) What is Archeology and discuss its scope?
 B) Describe the nature, and importance of Archaeology.

Q.2 **Attempt ANY ONE out of the following:** [10]

- A) Describe the Paleolithic life and culture.
 B) What were the key developments of the Neolithic culture in terms of agriculture and animal domestication?

Q.3 **Write short notes: (Attempt ANY THREE)** [10]

- A) Artifacts and Tools
 B) Types of Archaeology
 C) Mesolithic Culture
 D) Chalcolithic Tools and Progress
 E) Mehrgarh

Seat no:

Time: 01 hr

Max. Marks. 30

- Note: 1) **ALL** questions are **COMPULSORY**.
 2) Figures to the right indicate full marks.
 3) Do not write anything except seat no. on the question paper.

Q.1 **Attempt ANY ONE out of the following:** [10]

- A) What is Archeology and discuss its scope?
 B) Describe the nature, and importance of Archaeology.

Q.2 **Attempt ANY ONE out of the following:** [10]

- A) Describe the Paleolithic life and culture.
 B) What were the key developments of the Neolithic culture in terms of agriculture and animal domestication?

Q.3 **Write short notes: (Attempt ANY THREE)** [10]

- A) Artifacts and Tools
 B) Types of Archaeology
 C) Mesolithic Culture
 D) Chalcolithic Tools and Progress
 E) Mehrgarh

Seat no:

Time: 02 hrs

Max. Marks. 60

- Note: 1) **Attempt ANY FOUR questions out of six:**
खालील सहा पैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा:
 2) Figures to the right indicate full marks.
 उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.
 3) Do not write anything except seat no. on the question paper.
 प्रश्नपत्रिकेवर सीट नंबर शिवाय काहीही लिहू नये.

Q.1 a) What is Philosophy explain its nature and scope? [15]
 तत्त्वज्ञान काय आहे त्याचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा?

OR

b) Discuss Morality and moral philosophy.
 नैतिकता आणि नैतिक तत्त्वज्ञान यावर चर्चा करा.

Q.2 a) Explain Dharma as a Philosophy of detachment. [15]
 अलिप्ततेचे तत्त्वज्ञान म्हणून धर्माचे स्पष्टीकरण करा.

OR

b) Define Sthitha Prajna as stated in Gita.
 गीतेमध्ये सांगितल्याप्रमाणे स्थितप्रज्ञाची व्याख्या करा.

Q.3 a) What is Socrates ethics? Can ethics be taught? [15]
 सॉक्रेटिसचे नीतिशास्त्र काय आहे? नैतिकता शिकवली जाऊ शकते का?

OR

b) Discuss Plato's Cardinal virtues.
 प्लेटोच्या मुख्य गुणांची चर्चा करा.

Q.4 a) What are the types of freedom and Determinism controversy? [15]
 स्वातंत्र्य आणि निश्चय वाद-विवादाचे प्रकार काय आहेत?

OR

b) Describe Critical appraisal of indeterminism.
 अनिश्चिततावादाचे गंभीर मूल्यांकन करा.

Q.5 a) Describe Rta and Rna. [15]
 Rta आणि Rna चे वर्णन करा.

OR

b) Explain Idea of ethics of character according to Aristotle.
 अॅरिस्टॉटलच्या मते चारित्र्याच्या नैतिकतेची कल्पना स्पष्ट करा.

Q.6 **Write short notes on: (ANY THREE)** [15]
टीपा लिहा: (कोणतेही तीन)

- a) Purushartas
 पुरुषार्थास
 b) Ethical relativism
 नैतिक सापेक्षतावाद
 c) Self-determinism
 स्व-निर्णयवाद
 d) Branches of Philosophy
 तत्त्वज्ञानाच्या शाखा

७४७०८०८२

(P.T.O)

Seat no:

Time: 02 hrs

Max. Marks. 60

- Note: 1) **Attempt ANY FOUR questions out of six:**
खालील सहा पैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा:
 2) Figures to the right indicate full marks.
 उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.
 3) Do not write anything except seat no. on the question paper.
 प्रश्नपत्रिकेवर सीट नंबर शिवाय काहीही लिहू नये.

Q.1 a) What is Philosophy explain its nature and scope? [15]
 तत्त्वज्ञान काय आहे त्याचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा?

OR

b) Discuss Morality and moral philosophy.
 नैतिकता आणि नैतिक तत्त्वज्ञान यावर चर्चा करा.

Q.2 a) Explain Dharma as a Philosophy of detachment. [15]
 अलिप्ततेचे तत्त्वज्ञान म्हणून धर्माचे स्पष्टीकरण करा.

OR

b) Define Sthitha Prajna as stated in Gita.
 गीतेमध्ये सांगितल्याप्रमाणे स्थितप्रज्ञाची व्याख्या करा.

Q.3 a) What is Socrates ethics? Can ethics be taught? [15]
 सॉक्रेटिसचे नीतिशास्त्र काय आहे? नैतिकता शिकवली जाऊ शकते का?

OR

b) Discuss Plato's Cardinal virtues.
 प्लेटोच्या मुख्य गुणांची चर्चा करा.

Q.4 a) What are the types of freedom and Determinism controversy? [15]
 स्वातंत्र्य आणि निश्चय वाद-विवादाचे प्रकार काय आहेत?

OR

b) Describe Critical appraisal of indeterminism.
 अनिश्चिततावादाचे गंभीर मूल्यांकन करा.

Q.5 a) Describe Rta and Rna. [15]
 Rta आणि Rna चे वर्णन करा.

OR

b) Explain Idea of ethics of character according to Aristotle.
 अॅरिस्टॉटलच्या मते चारित्र्याच्या नैतिकतेची कल्पना स्पष्ट करा.

Q.6 **Write short notes on: (ANY THREE)** [15]
टीपा लिहा: (कोणतेही तीन)

- a) Purushartas
 पुरुषार्थास
 b) Ethical relativism
 नैतिक सापेक्षतावाद
 c) Self-determinism
 स्व-निर्णयवाद
 d) Branches of Philosophy
 तत्त्वज्ञानाच्या शाखा

७४६०•४०८३

Seat no:

Time: 01 hr

Max. Marks. 30

- Note: 1) Attempt **ANY TWO** questions from the following.
खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
उजवी कडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात .
- 3) Do not write anything except seat no. on the question paper.
प्रश्न पत्रिकेवर आसन क्रमांका व्यतिरिक्त दुसरे काही लिहू नये.

Q.1 A) Explain in detail the role and functions of the election commission of India. [15]

भारताच्या निवडणूक आयोगाची भूमिका आणि कार्ये सविस्तर स्पष्ट करा.

OR

B) Describe the concept of opinion polls in detail.
जनमताची संकल्पना सविस्तर विशद करा.

Q.2 A) Write a detail note on the emergence, growth and development of psephology. [15]

निवडणूक विषयक वर्तनाच्या अध्ययनाचा (सेफॉलॉजी) उदय, वाढ आणि विकास सविस्तर स्पष्ट करा.

OR

B) Discuss the importance of elections in a polity.
लोकशाहीत निवडणुकीच्या महत्वाची चर्चा करा.

Q.3 Write short notes: (Any THREE) [15]
टिपा लिहा (कोणत्याही तीन)

- A) Exit Polls निर्गम मतानुमान
- B) Voting behaviour मतदान वर्तन
- C) Free and fair elections मुक्त आणि निष्पक्ष निवडणुका
- D) Questionnaire प्रश्नावली

Seat no:

Time: 01 hr

Max. Marks. 30

- Note: 1) Attempt **ANY TWO** questions from the following.
खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
उजवी कडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात .
- 3) Do not write anything except seat no. on the question paper.
प्रश्न पत्रिकेवर आसन क्रमांका व्यतिरिक्त दुसरे काही लिहू नये.

Q.1 A) Explain in detail the role and functions of the election commission of India. [15]

भारताच्या निवडणूक आयोगाची भूमिका आणि कार्ये सविस्तर स्पष्ट करा.

OR

B) Describe the concept of opinion polls in detail.
जनमताची संकल्पना सविस्तर विशद करा.

Q.2 A) Write a detail note on the emergence, growth and development of psephology. [15]

निवडणूक विषयक वर्तनाच्या अध्ययनाचा (सेफॉलॉजी) उदय, वाढ आणि विकास सविस्तर स्पष्ट करा.

OR

B) Discuss the importance of elections in a polity.
लोकशाहीत निवडणुकीच्या महत्वाची चर्चा करा.

Q.3 Write short notes: (Any THREE) [15]
टिपा लिहा (कोणत्याही तीन)

- A) Exit Polls निर्गम मतानुमान
- B) Voting behaviour मतदान वर्तन
- C) Free and fair elections मुक्त आणि निष्पक्ष निवडणुका
- D) Questionnaire प्रश्नावली

Seat no:	
----------	--

Time: 02 hrs

Max. Marks. 60

- Note: 1) **ALL** questions are **COMPULSORY**.
 2) Figures to the right indicate full marks.
 3) Do not write anything except seat no. on the question paper.

Q.1 Fill in the blanks by choosing the correct alternative:

[12]

- i) The _____ is the specialized cell in the nervous system that receives and sends messages within that system.
 A) neuron   B) stem cells   C) DNA
- ii) _____ design, in which one group of people is followed and assessed at different times as the group ages.
 A) longitudinal   B) cross-sectional   C) cross-sequential
- iii) _____ is the scientific study of behavior and mental processes.
 A) biology   B) psychology   C) sociology
- iv) The _____ gland is located inside the neck and secretes hormones that regulate growth and metabolism.
 A) pineal   B) adrenal   C) thyroid
- v) _____ is the term used to describe the physical, emotional, cognitive, and behavioral responses to events that are appraised as threatening or challenging.
 A) catastrophe   B) stress   C) frustration
- vi) The tendency to notice only things that agree with our point of view is called _____.
 A) confirmation bias   B) observer effect   C) cognitive bias
- vii) The three stages of the body's physiological reaction to stress, including alarm, resistance, and exhaustion is named the general _____ syndrome (GAS).
 A) aggression   B) application   C) adaptation
- viii) The _____ is the larger "swelling" just above the medulla. This term means "bridge," and the it is indeed the bridge between the cerebellum and the upper sections of the brain.
 A) medulla   B) pons   C) cerebrum
- ix) Each section of DNA containing a certain sequence (ordering) of these amines is called a _____.
 A) chromosome   B) gene   C) RNA
- x) Randomly selected sample of subjects from a larger population of subjects is called a _____.
 A) representative sample   B) unique sample   C) non-representative sample
- xi) _____ conflict occurs when a person must choose between two desirable goals.
 A) approach–approach   B) avoidance-avoidance   C) approach- avoidance
- xii) _____ is a process in which a more skilled learner gives help to a less skilled learner, reducing the amount of help as the less skilled learner becomes more capable.
 A) scaffolding   B) conservation   C) helping

(P.T.O)

FYBA-I-REG-NEP-NOV-2024-Introduction to Psychology

- Q.2   **Attempt ANY ONE out of two:** [12]
- i) Summarize the basic ideas behind the seven modern perspectives in psychology.
  - ii) List and explain the descriptive methods to gather data.
- Q.3   **Attempt ANY ONE out of two:** [12]
- i) Draw a diagram and explain what is a Neuron, identify the parts of a neuron and functions of each part.
  - ii) Identify the different structure of the Hind brain and describe the functions of each.
- Q.4   **Write Short Notes: (Attempt ANY THREE out of five)** [12]
- i) Three stages of prenatal development
  - ii) Role of chromosomes, genes and the twinning process
  - iii) The first 4 stages of Erikson's theory of psychosocial development
  - iv) Types of attachment styles
  - v) Scaffolding and Theory of Mind with example
- Q.5   **Write Short Notes: (Attempt ANY THREE out of five)** [12]
- i) Distress and Eustress with example
  - ii) Types of Psychological stressors
  - iii) Lazarus's cognitive appraisal approach to stress
  - iv) The general adaptation syndrome
  - v) Catastrophes and Hassles with example

ଓଡ଼ିଆ

Seat no:

Time: 02 hrs

Max. Marks. 60

Note: 1) **Attempt ANY FOUR out of SIX questions:****खालील सहा पैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.**

2) Figures to the right indicate full marks.

उजवी कडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) Do not write anything except seat no. on the question paper.

प्रश्न पत्रिकेवर आसन क्रमांका व्यतिरिक्त दुसरे काही लिहू नये.

Q.1 Write a detailed note on the significance of Sociology with a special emphasis on the relationship of Sociology with other disciplines. [15]

समाजशास्त्राच्या इतर विषयांशी असलेल्या संबंधांवर विशेष भर देऊन समाजशास्त्राच्या महत्वावर तपशीलवार नोंद लिहा.

Q.2 Write a detailed note on Herbert Spencer's 'Organic Analogy'. [15]

हर्बर्ट स्पेन्सरच्या 'ऑर्गॅनिक अॅनालॉजी'वर तपशीलवार नोंद लिहा.

Q.3 Write a detailed note on 'Post Industrial Society' with a special emphasis on the 'Network Society'. [15]

'नेटवर्क सोसायटी' वर विशेष भर देऊन 'पोस्ट इंडस्ट्रियल सोसायटी' वर तपशीलवार नोंद लिहा.

Q.4 Define Culture with a special emphasis on the 'Elements of Culture'. [15]

'संस्कृतीच्या घटकांवर' विशेष भर देऊन संस्कृतीची व्याख्या करा.

Q.5 Write a detailed note on Emile Durkheim's 'Division of Labor'. [15]

एमिल डर्कहेमच्या 'श्रम विभागणी' वर तपशीलवार नोंद लिहा.

Q.6 Define 'Society'. Elaborate on the concept of 'Risk' societies. [15]

'सोसायटी'ची व्याख्या करा 'जोखीम' सोसायटी ही संकल्पना विस्तृत करा.

Seat no:

Time: 02 hrs

Max. Marks. 60

Note: 1) **Attempt ANY FOUR out of SIX questions:****खालील सहा पैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.**

2) Figures to the right indicate full marks.

उजवी कडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) Do not write anything except seat no. on the question paper.

प्रश्न पत्रिकेवर आसन क्रमांका व्यतिरिक्त दुसरे काही लिहू नये.

Q.1 Write a detailed note on the significance of Sociology with a special emphasis on the relationship of Sociology with other disciplines. [15]

समाजशास्त्राच्या इतर विषयांशी असलेल्या संबंधांवर विशेष भर देऊन समाजशास्त्राच्या महत्वावर तपशीलवार नोंद लिहा.

Q.2 Write a detailed note on Herbert Spencer's 'Organic Analogy'. [15]

हर्बर्ट स्पेन्सरच्या 'ऑर्गॅनिक अॅनालॉजी'वर तपशीलवार नोंद लिहा.

Q.3 Write a detailed note on 'Post Industrial Society' with a special emphasis on the 'Network Society'. [15]

'नेटवर्क सोसायटी' वर विशेष भर देऊन 'पोस्ट इंडस्ट्रियल सोसायटी' वर तपशीलवार नोंद लिहा.

Q.4 Define Culture with a special emphasis on the 'Elements of Culture'. [15]

'संस्कृतीच्या घटकांवर' विशेष भर देऊन संस्कृतीची व्याख्या करा.

Q.5 Write a detailed note on Emile Durkheim's 'Division of Labor'. [15]

एमिल डर्कहेमच्या 'श्रम विभागणी' वर तपशीलवार नोंद लिहा.

Q.6 Define 'Society'. Elaborate on the concept of 'Risk' societies. [15]

'सोसायटी'ची व्याख्या करा 'जोखीम' सोसायटी ही संकल्पना विस्तृत करा.

Seat no:	
----------	--

Time: 01 hr

Max. Marks. 30

- Note: 1) **ALL** questions are **COMPULSORY**.
 2) Figures to the right indicate full marks.
 3) Do not write anything except seat no. on the question paper.

Q.1 Fill in the blanks. [10]

- A) _____ research is especially important in the behavioural sciences where the aim is to discover the underlying motives of human behaviour.
- B) The _____ experimental research method is used for the scientific purpose of controlling extraneous variables.
- C) _____ means that participants are not subjected to any harm.
- D) _____ is a tentative statement of the relation between two or more variables.
- E) _____ is a systematic investigation to find answers to a problem.
- F) A _____ is a semi-structured interview conducted with 6–10 participants led by a moderator.
- G) Fairness in terms of who receives the benefit of the research and faces risks is called _____.
- H) _____ correlations occur when one variable decreases as the other increases.
- I) Identifying and analysing themes within qualitative data is called _____ data analysis.
- J) Individual selected from a population becomes a _____.

(P.T.O)

Q.2 Essay questions. (Attempt ANY ONE out of TWO) [10]

- A) Define what is research and give difference between Independent and Dependent variable
- B) Define what is sampling and give difference between Random and Non-random sampling methods

Q.3 Write Short notes (Attempt ANY THREE) [10]

- A) Write a note on non-experimental survey research
- B) Differentiate between qualitative and quantitative research design
- C) Mention advantages and disadvantages of interview method
- D) Case study research
- E) Focus groups

Seat no:	
----------	--

Time: 01 hr

Max. Marks. 30

- Note: 1) **ALL** questions are **COMPULSORY**.
 2) Figures to the right indicate full marks.
 3) Do not write anything except seat no. on the question paper.

Q.1 Fill in the blanks. [10]

- A) _____ research is especially important in the behavioural sciences where the aim is to discover the underlying motives of human behaviour.
- B) The _____ experimental research method is used for the scientific purpose of controlling extraneous variables.
- C) _____ means that participants are not subjected to any harm.
- D) _____ is a tentative statement of the relation between two or more variables.
- E) _____ is a systematic investigation to find answers to a problem.
- F) A _____ is a semi-structured interview conducted with 6–10 participants led by a moderator.
- G) Fairness in terms of who receives the benefit of the research and faces risks is called _____.
- H) _____ correlations occur when one variable decreases as the other increases.
- I) Identifying and analysing themes within qualitative data is called _____ data analysis.
- J) Individual selected from a population becomes a _____.

(P.T.O)

Q.2 Essay questions. (Attempt ANY ONE out of TWO) [10]

- A) Define what is research and give difference between Independent and Dependent variable
- B) Define what is sampling and give difference between Random and Non-random sampling methods

Q.3 Write Short notes (Attempt ANY THREE) [10]

- A) Write a note on non-experimental survey research
- B) Differentiate between qualitative and quantitative research design
- C) Mention advantages and disadvantages of interview method
- D) Case study research
- E) Focus groups

Seat no:

Time: 02 hrs

Max. Marks. 60

- Note: 1) **ALL** questions are **COMPULSORY**.
 सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) Figures to the right indicate full marks.
 उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.
 3) Do not write anything except seat no. on the question paper.
 प्रश्नपत्रिकेवर सीट नंबर शिवाय काहीही लिहू नये.

Q.1 **Attempt ANY TWO of the following:** [15]
खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा:

- A) Discuss the basic problems of economy with example.
 अर्थव्यवस्थेच्या मूलभूत समस्यांची उदाहरणासहित चर्चा करा.
 B) Explain meaning and scope of microeconomics.
 सूक्ष्मलक्षी अर्थशास्त्राचा अर्थ आणि त्याची व्याप्ती स्पष्ट करा.
 C) Distinguish between positive and normative economics.
 वास्तववादी अर्थशास्त्र आणि आदर्शवादी अर्थशास्त्र यातील फरक सांगा.

Q.2 **Attempt ANY TWO of the following:** [15]
खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा:

- A) Discuss law of supply with the help of schedule and diagram.
 सुयोग्य तक्ता व आकृतीच्या सहाय्याने पुरवठ्याच्या नियमाची चर्चा करा.
 B) Explain the changes in demand and shift in demand curve.
 मागणीतील बदल आणि मागणी वक्रातील संक्रमण स्पष्ट करा.
 C) What are the determinants of demand?
 मागणीचे निर्धारक कोणते आहेत?

Q.3 **Attempt ANY TWO of the following:** [15]

खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा:

- A) What are the properties of indifference curve?
 समवृत्ती वक्राचे गुणधर्म कोणते आहेत?
 B) Explain Extension and Contraction of Demand.
 मागणीचे आकुंचन आणि विस्तार स्पष्ट करा.
 C) Discuss the consumer's equilibrium.
 उपभोक्त्याच्या समतोलाची चर्चा करा.

Q.4 **Attempt (ANY TWO) of the following:** [15]

खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा:

- A) What are the different methods of measuring price elasticity?
 किंमत लवचिकतेच्या मोजमापाच्या विविध पद्धती कोणत्या आहेत?
 B) Explain the price consumption curve with the help of suitable diagram.
 सुयोग्य आकृतीच्या सहाय्याने किंमत उपभोग वक्र स्पष्ट करा.
 C) Explain the concept of consumer's surplus.
 उपभोक्त्याचे संतोषाधिक्य ही संकल्पना स्पष्ट करा.

७३४०•४०७२

Seat no:

Time: 02 hrs

Max. Marks. 60

- Note: 1) **ALL** questions are **COMPULSORY**.
 सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) Figures to the right indicate full marks.
 उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.
 3) Do not write anything except seat no. on the question paper.
 प्रश्नपत्रिकेवर सीट नंबर शिवाय काहीही लिहू नये.

Q.1 **Attempt ANY TWO of the following:** [15]
खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा:

- A) Discuss the basic problems of economy with example.
 अर्थव्यवस्थेच्या मूलभूत समस्यांची उदाहरणासहित चर्चा करा.
 B) Explain meaning and scope of microeconomics.
 सूक्ष्मलक्षी अर्थशास्त्राचा अर्थ आणि त्याची व्याप्ती स्पष्ट करा.
 C) Distinguish between positive and normative economics.
 वास्तववादी अर्थशास्त्र आणि आदर्शवादी अर्थशास्त्र यातील फरक सांगा.

Q.2 **Attempt ANY TWO of the following:** [15]
खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा:

- A) Discuss law of supply with the help of schedule and diagram.
 सुयोग्य तक्ता व आकृतीच्या सहाय्याने पुरवठ्याच्या नियमाची चर्चा करा.
 B) Explain the changes in demand and shift in demand curve.
 मागणीतील बदल आणि मागणी वक्रातील संक्रमण स्पष्ट करा.
 C) What are the determinants of demand?
 मागणीचे निर्धारक कोणते आहेत?

Q.3 **Attempt ANY TWO of the following:** [15]

खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा:

- A) What are the properties of indifference curve?
 समवृत्ती वक्राचे गुणधर्म कोणते आहेत?
 B) Explain Extension and Contraction of Demand.
 मागणीचे आकुंचन आणि विस्तार स्पष्ट करा.
 C) Discuss the consumer's equilibrium.
 उपभोक्त्याच्या समतोलाची चर्चा करा.

Q.4 **Attempt (ANY TWO) of the following:** [15]

खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा:

- A) What are the different methods of measuring price elasticity?
 किंमत लवचिकतेच्या मोजमापाच्या विविध पद्धती कोणत्या आहेत?
 B) Explain the price consumption curve with the help of suitable diagram.
 सुयोग्य आकृतीच्या सहाय्याने किंमत उपभोग वक्र स्पष्ट करा.
 C) Explain the concept of consumer's surplus.
 उपभोक्त्याचे संतोषाधिक्य ही संकल्पना स्पष्ट करा.

७३४०•४०७२

Seat no:

Time: 02 hrs

Max. Marks. 60

Note: 1) सहापैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

2) प्रश्नपत्रिकेवर सीट नंबर शिवाय काहीही लिहू नये.

प्र. १ नाटक हि मानवी जीवनाची प्रतिकृती असते. सोदाहरण स्पष्ट करा. [१५]

किंवा

नाटक या साहित्य प्रकारचे विविध घटक स्पष्ट करा.

प्र. २ 'ढोल ताशे' नाटकातील पात्र चित्रणाचे विशेष सोदाहरण स्पष्ट करा. [१५]

किंवा

'ढोल ताशे' नाटकातील संघर्षाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र. ३ 'उतारा' या एकांकिकेचा आशय आणि कथानक स्पष्ट करा. [१५]

किंवा

'उतारा' या एकांकिकेचा रुपबंध आणि भाषाशैली विशद करा.

प्र. ४ नैसर्गिक आणि मानव निर्मित आपत्तीचे शेतकरी जीवनावरील परिणाम [१५]

'आकडा' या एकांकिकेच्या संदर्भात स्पष्ट करा.

किंवा

'आकडा' या कथानक विशद करा.

प्र. ५ टीपा लिहा (कोणत्याही तीन) [१५]

१ 'आकडा' मधील तात्या

२ 'उतारा' मधील तात्या

३ तमाशातील बतावणी

४ शोकात्मिका

५ सुखात्मिका

प्र. ६

पुढिलपैकी कोणतेही पंधरा प्रश्न सोडावा

[१५]

- १) १९९० नंतर मराठी रंगभूमीवर आलेल्या कोणत्याही दोन चर्चा नाटकांची नावे सांगा.
- २) चर्चा नाटक हा शब्द पाश्चात्य रंगभूमीवरील कोणत्या नाटककाराच्या संदर्भात प्राधान्याने वापरला जातो?
- ३) अक्षय च्या पत्नीचे नाव सांगा.
- ४) अक्षय च्या काकूंना कोणता आजार आहे?
- ५) 'विच्छा माझी पुरी करा' मधील बतावणीत 'लोकनाच्याला तुफान गर्दी आणण्यासाठी मार्केटची बाई हवी' असे कोण म्हणते?
- ६) उताऱ्याची टोपली गुजाकाकीला डोक्यावरून खाली ठेवायला कोण सांगते?
- ७) सुकल्याच्या डोक्यात काठीने प्रहार कोण करते?
- ८) तात्या च्या पत्नीचे नाव सांगा.
- ९) रक्ताने माखलेले प्रकाशचे कपडे पिशवीतून कोण बाहेर काढते?
- १०) प्रधानजी कोतवाल पदाकरिता कोणाची निवड करतो?
- ११) बतावणीतील लेखक कोणती वस्तू शोधात आहे?
- १२) अक्षयच्या काकू कोणत्या शहरातून मिरवणूक पाहल्यासाठी अक्षयच्या घरी आल्या आहेत?
- १३) 'विच्छा माझी पुरी करा' मधील राजा कोणत्या नगरीचा आहे?
- १४) तात्याचा सुनेचे नाव सांगा.
- १५) दवंडी देण्याचे काम कोण करते?
- १६) पंढरीचा मृत्यु कशामुळे होतो?

०३६०•२०८२

Seat no:

Time: 02 hrs

Max. Marks. 60

Note: 1) सहापैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

2) प्रश्नपत्रिकेवर सीट नंबर शिवाय काहीही लिहू नये.

प्र. १ नाटक हि मानवी जीवनाची प्रतिकृती असते. सोदाहरण स्पष्ट करा. [१५]

किंवा

नाटक या साहित्य प्रकारचे विविध घटक स्पष्ट करा.

प्र. २ 'ढोल ताशे' नाटकातील पात्र चित्रणाचे विशेष सोदाहरण स्पष्ट करा. [१५]

किंवा

'ढोल ताशे' नाटकातील संघर्षाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र. ३ 'उतारा' या एकांकिकेचा आशय आणि कथानक स्पष्ट करा. [१५]

किंवा

'उतारा' या एकांकिकेचा रुपबंध आणि भाषाशैली विशद करा.

प्र. ४ नैसर्गिक आणि मानव निर्मित आपत्तीचे शेतकरी जीवनावरील परिणाम [१५]

'आकडा' या एकांकिकेच्या संदर्भात स्पष्ट करा.

किंवा

'आकडा' या कथानक विशद करा.

प्र. ५ टीपा लिहा (कोणत्याही तीन) [१५]

१ 'आकडा' मधील तात्या

२ 'उतारा' मधील तात्या

३ तमाशातील बतावणी

४ शोकात्मिका

५ सुखात्मिका

प्र. ६

पुढिलपैकी कोणतेही पंधरा प्रश्न सोडावा

[१५]

- १) १९९० नंतर मराठी रंगभूमीवर आलेल्या कोणत्याही दोन चर्चा नाटकांची नावे सांगा.
- २) चर्चा नाटक हा शब्द पाश्चात्य रंगभूमीवरील कोणत्या नाटककाराच्या संदर्भात प्राधान्याने वापरला जातो?
- ३) अक्षय च्या पत्नीचे नाव सांगा.
- ४) अक्षय च्या काकूंना कोणता आजार आहे?
- ५) 'विच्छा माझी पुरी करा' मधील बतावणीत 'लोकनाच्याला तुफान गर्दी आणण्यासाठी मार्केटची बाई हवी' असे कोण म्हणते?
- ६) उताऱ्याची टोपली गुजाकाकीला डोक्यावरून खाली ठेवायला कोण सांगते?
- ७) सुकल्याच्या डोक्यात काठीने प्रहार कोण करते?
- ८) तात्या च्या पत्नीचे नाव सांगा.
- ९) रक्ताने माखलेले प्रकाशचे कपडे पिशवीतून कोण बाहेर काढते?
- १०) प्रधानजी कोतवाल पदाकरिता कोणाची निवड करतो?
- ११) बतावणीतील लेखक कोणती वस्तू शोधात आहे?
- १२) अक्षयच्या काकू कोणत्या शहरातून मिरवणूक पाहल्यासाठी अक्षयच्या घरी आल्या आहेत?
- १३) 'विच्छा माझी पुरी करा' मधील राजा कोणत्या नगरीचा आहे?
- १४) तात्याचा सुनेचे नाव सांगा.
- १५) दवंडी देण्याचे काम कोण करते?
- १६) पंढरीचा मृत्यु कशामुळे होतो?

७४६०•४०८२

Seat no:

Time: 01 hr

Max. Marks. 30

- Note: 1) **ALL** questions are **COMPULSORY**.
 2) Figures to the right indicate full marks.
 3) Do not write anything except seat no. on the question paper.

Q.1 **Fill in the blanks:** [10]

- A) Being aware of the concept about self is called _____.
 B) _____ includes things such as personality traits and other characteristics that make each person unique.
 C) _____ can be stated as a person's perceptions, thoughts, and feelings about his or her body.
 D) In a SWOT Analysis, the O stands for _____.
 E) In the Johari window, the _____ quadrant represents things that both I know about myself and that you know about me.
 F) _____ is a style in which individuals clearly state their opinions and feelings, and firmly advocate for their rights and needs without violating the rights of others.
 G) _____ are those in which the people's primary concern is being responsive to the other person's needs.
 H) A _____ is any group of people organized to work together interdependently and cooperatively to meet the needs of their customers by accomplishing a purpose and a goal.
 I) _____ is a way of listening to and responding appropriately to another person.
 J) The two types of communication are _____.

(P.T.O)

Q.2 **Attempt ANY ONE question from the following:** [10]

- A) Discuss in detail about self-concept and the factors affecting it.
 B) Differentiate between sympathy and empathy. Explain altruism and volunteerism.

Q.3 **Write a short note on: (ANY THREE)** [10]

- A) Long term relationships and reasons to establish relationships
 B) Importance and process of communication
 C) Listening and refusal skills
 D) Types and styles of communication
 E) Team building and stages of team development

Seat no:

Time: 01 hr

Max. Marks. 30

- Note: 1) **ALL** questions are **COMPULSORY**.
 2) Figures to the right indicate full marks.
 3) Do not write anything except seat no. on the question paper.

Q.1 **Fill in the blanks:** [10]

- A) Being aware of the concept about self is called _____.
 B) _____ includes things such as personality traits and other characteristics that make each person unique.
 C) _____ can be stated as a person's perceptions, thoughts, and feelings about his or her body.
 D) In a SWOT Analysis, the O stands for _____.
 E) In the Johari window, the _____ quadrant represents things that both I know about myself and that you know about me.
 F) _____ is a style in which individuals clearly state their opinions and feelings, and firmly advocate for their rights and needs without violating the rights of others.
 G) _____ are those in which the people's primary concern is being responsive to the other person's needs.
 H) A _____ is any group of people organized to work together interdependently and cooperatively to meet the needs of their customers by accomplishing a purpose and a goal.
 I) _____ is a way of listening to and responding appropriately to another person.
 J) The two types of communication are _____.

(P.T.O)

Q.2 **Attempt ANY ONE question from the following:** [10]

- A) Discuss in detail about self-concept and the factors affecting it.
 B) Differentiate between sympathy and empathy. Explain altruism and volunteerism.

Q.3 **Write a short note on: (ANY THREE)** [10]

- A) Long term relationships and reasons to establish relationships
 B) Importance and process of communication
 C) Listening and refusal skills
 D) Types and styles of communication
 E) Team building and stages of team development

Seat no:

Max. Marks. 30

Time: 01 hr

Note: 1) **Attempt ANY TWO questions.****कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.**

2) Figures to the right indicate full marks.

उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.

3) Do not write anything except seat no. on the question paper.

प्रश्नपत्रिकेवर सीट नंबर शिवाय काहीही लिहू नये.

Q.1 Explain the relevance of the demographic transition model with reference to patterns of ageing in India. [15]
 भारतातील वृद्धत्वाच्या नमुन्यांच्या संदर्भात लोकसंख्याशास्त्रीय संक्रमण मॉडेलची प्रासंगिकता स्पष्ट करा.

Q.2 Write a detailed note on Govt. policies & programmes for senior citizens. [15]
 ज्येष्ठ नागरिकांसाठी सरकारी धोरण आणि कार्यक्रमाबद्दल टीप लिहा.

Q.3 **Write short notes on the following (ANY TWO)** [15]
टीप लिहा: (कोणत्याही दोन)

- A) Demographic transition
लोकसंख्याशास्त्रीय संक्रमण
- B) Social gerontology
सामाजिक वार्धक्याचे शास्त्र
- C) National Policy on Older Persons (1999)
वृद्ध व्यक्तींवरील राष्ट्रीय धोरण (१९९९)
- D) Role of NGOs in elderly care
वृद्धांच्या काळजीमध्ये गैर-सरकारी (NGO) संस्थांची भूमिका

०३१०•१०/२२

Seat no:

Max. Marks. 30

Time: 01 hr

Note: 1) **Attempt ANY TWO questions.****कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.**

2) Figures to the right indicate full marks.

उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.

3) Do not write anything except seat no. on the question paper.

प्रश्नपत्रिकेवर सीट नंबर शिवाय काहीही लिहू नये.

Q.1 Explain the relevance of the demographic transition model with reference to patterns of ageing in India. [15]
 भारतातील वृद्धत्वाच्या नमुन्यांच्या संदर्भात लोकसंख्याशास्त्रीय संक्रमण मॉडेलची प्रासंगिकता स्पष्ट करा.

Q.2 Write a detailed note on Govt. policies & programmes for senior citizens. [15]
 ज्येष्ठ नागरिकांसाठी सरकारी धोरण आणि कार्यक्रमाबद्दल टीप लिहा.

Q.3 **Write short notes on the following (ANY TWO)** [15]
टीप लिहा: (कोणत्याही दोन)

- A) Demographic transition
लोकसंख्याशास्त्रीय संक्रमण
- B) Social gerontology
सामाजिक वार्धक्याचे शास्त्र
- C) National Policy on Older Persons (1999)
वृद्ध व्यक्तींवरील राष्ट्रीय धोरण (१९९९)
- D) Role of NGOs in elderly care
वृद्धांच्या काळजीमध्ये गैर-सरकारी (NGO) संस्थांची भूमिका

०३१०•१०/२२

Seat no:

Time: 02 hrs

Max. Marks. 60

- Note: 1) Attempt **ANY FOUR** questions from the following.
खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा.
2) Figures to the right indicate full marks.
उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.
3) Do not write anything except seat no. on the question paper.
प्रश्नपत्रिकेवर सीट नंबर शिवाय काहीही लिहू नये.

- Q.1 A) Discuss the federal and unitary features of the constitution of India. [15]
भारतीय राज्यघटनेची संघराज्यात्मक व एकसंघीय वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
OR
B) Describe the components of the preamble of the constitution in brief. [15]
राज्यघटनेच्या प्रस्तावनेचे घटक थोडक्यात विशद करा.
- Q.2 A) Explain the right to constitutional remedies under Art. 32. [15]
अनुच्छेद ३२ अंतर्गत घटनात्मक संरक्षणाचे अधिकार स्पष्ट करा.
OR
B) Describe the Directive Principles of State Policy. [15]
राज्य धोरणाची मार्गदर्शक तत्वे विशद करा.
- Q.3 A) Write a detail note on the powers and functions of the parliament. [15]
संसदेचे अधिकार व कार्यावर सविस्तर टिपण लिहा.
OR
B) Describe the salient features of the Indian judiciary. [15]
भारतीय न्यायव्यवस्थेची ठळक वैशिष्ट्ये विशद करा.

(P.T.O)

- Q.4 A) Explain the areas of conflicts between the centre and states. [15]
केंद्र व राज्यांतील संघर्ष क्षेत्र स्पष्ट करा.
OR
B) Discuss the legislative relations between the centre and states.
केंद्र व राज्यांतील कायदेविषयक संबंधांची चर्चा करा.
- Q.5 A) Write a detail note on the Supreme Court of India. [15]
भारताच्या सर्वोच्च न्यायालयावर सविस्तर टिपण लिहा.
OR
B) Describe the process of amendment as enumerated in the constitution of India. [15]
भारतीय राज्यघटनेत नमूद केलेली घटनादुरुस्तीची प्रक्रिया विशद करा.
- Q.6 **Write short notes on: (ANY THREE)** [15]
टीप लिहा: (कोणत्याही तीन)
A) Speaker of the Lok Sabha
लोक सभेचे अध्यक्ष
B) Vice President of India
भारताचे उपराष्ट्रपती
C) Parliamentary committees
संसदीय समित्या
D) Freedom of religion
धर्मस्वातंत्र्य

७३६०•४०८३

Seat no:

Time: 02 hrs

Max. Marks. 60

- Note: 1) Attempt **ANY FOUR** questions from the following.
खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा.
2) Figures to the right indicate full marks.
उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.
3) Do not write anything except seat no. on the question paper.
प्रश्नपत्रिकेवर सीट नंबर शिवाय काहीही लिहू नये.

- Q.1 A) Discuss the federal and unitary features of the constitution of India. [15]
भारतीय राज्यघटनेची संघराज्यात्मक व एकसंघीय वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
OR
B) Describe the components of the preamble of the constitution in brief. [15]
राज्यघटनेच्या प्रस्तावनेचे घटक थोडक्यात विशद करा.
- Q.2 A) Explain the right to constitutional remedies under Art. 32. [15]
अनुच्छेद ३२ अंतर्गत घटनात्मक संरक्षणाचे अधिकार स्पष्ट करा.
OR
B) Describe the Directive Principles of State Policy. [15]
राज्य धोरणाची मार्गदर्शक तत्वे विशद करा.
- Q.3 A) Write a detail note on the powers and functions of the parliament. [15]
संसदेचे अधिकार व कार्यावर सविस्तर टिपण लिहा.
OR
B) Describe the salient features of the Indian judiciary. [15]
भारतीय न्यायव्यवस्थेची ठळक वैशिष्टे विशद करा.

(P.T.O)

- Q.4 A) Explain the areas of conflicts between the centre and states. [15]
केंद्र व राज्यांतील संघर्ष क्षेत्र स्पष्ट करा.
OR
B) Discuss the legislative relations between the centre and states.
केंद्र व राज्यांतील कायदेविषयक संबंधांची चर्चा करा.
- Q.5 A) Write a detail note on the Supreme Court of India. [15]
भारताच्या सर्वोच्च न्यायालयावर सविस्तर टिपण लिहा.
OR
B) Describe the process of amendment as enumerated in the constitution of India. [15]
भारतीय राज्यघटनेत नमूद केलेली घटनादुरुस्तीची प्रक्रिया विशद करा.
- Q.6 **Write short notes on: (ANY THREE)** [15]
टीप लिहा: (कोणत्याही तीन)
A) Speaker of the Lok Sabha
लोक सभेचे अध्यक्ष
B) Vice President of India
भारताचे उपराष्ट्रपती
C) Parliamentary committees
संसदीय समित्या
D) Freedom of religion
धर्मस्वातंत्र्य

७३६०•४०८२